

2. İNSAN, İLETİŞİM VE DİL

HAZIRLIK

Dil ile iletişimin insanın yaşamındaki önemi nedir? Dil ile iletişim olmadan insanlar yaşamlarını sürdürebilir mi?

AÇIKLAMALAR

İletişim aracı olan dilin bir geniş, bir de dar anlamı vardır. Geniş anlamıyla dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir takım işaretleri (flama, bayrak, amblemden jest mimik, beden dili, müzik dili, raks dili ile trafik dili vb.) kapsayan bir sistemdir. Dar anlamda ise dil, insanların duygu, düşünce ve isteklerini karşısındakine aktarmak için kullandığı bir iletişim aracıdır. Bu bakımdan iletişim araçları içerisinde en etkili ve güçlü olanı dildir.

Geniş anlamlı dilin görülen, koklanan, işitilen bir dış yönü; bir de o nesnenin anlamı olan iç yönü vardır. Geniş anlamlı dilde dış yön ile iç yön birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.

Dar anlamıyla kullanılan ve iletişim aracı olan dilin de bir ses ya da seslerin görülen işaretleri; bir de o ses ve sesleri oluşturan işaretlerden çıkan anlam yönü vardır.

Ağaç sözcüğünde, a-ğ-a-ç seslerinin oluşturduğu bir dış yön; bir de, bir nesnenin karşılığı olan, bir varlığı tanımlayan (ağacı tanımlayan) anlam yönü bulunmaktadır. Ağaç denildiği zaman gözümüzün önüne elma, armut, çam, kavak vb. ağaçlardan biri gelir. Bu bakımdan dilin görme, koklama, tat alma organlarıyla sıkı bir bağlantısı bulunmaktadır.

Dil nedir tanımlayınız? Dilin dar ve geniş anlamları nelerdir?

Dil insanlara özgü bir iletişim aracıdır. Çevremizde gördüğümüz canlı varlıklar birtakım sesler çıkartırlar. Örneğin köpekler havlayarak, koklayarak, kediler miyavlayarak, atlar kişneyerek kendi aralarında anlaşırlar. İnsanlar ise kendi aralarında konuşarak, yazarak iletişim kurarlar.

İnsan beyni, duyu organları yoluyla çevresinden edindiği izlenimleri kendi içerisinde yoğurarak sese ve birtakım kavramlara dönüştürecek yapıya sahiptir. Gerektiğinde çevreden edindiği izlenimleri ses ya da yazı ile çevresine aktarabilir. Örneğin çiçek dediğimiz zaman ilk önce gözümüzün önüne birtakım çiçek türleri gelir. Gül, papatya, karanfil, leylak vb. Beyin bunlar arasında bir ayırma ve çözümlene yapar. Bu ayırma ve çözümlenmeden sonra duygu, düşünce ve isteğini karşısındakine konuşarak ya da yazarak anlatır.

Dilin en önemli niteliği toplumdaki insanlar arasında anlaşma sağlayan sosyal bir kurum olmasıdır. Kendine göre birtakım yasaları vardır. İhtiyaçlar doğrultusunda yeni sözcükler türetilir; kullanılan bazı sözcükler anlam kaymasına uğrar; kullanılmayanlar da unutulup gider. Bu bakımdan dil canlı bir varlıktır.

Dil sayesinde toplumdaki bireyler bir araya gelir. Dil birliği, ulusal birliğin oluşmasında önemli bir rol oynar. Dil; kültür, tarih, felsefe, gelenek ve görenekte birlik sağlar. Bakın, dilin önemini Konfüçyüs şöyle ifade ediyor:

Konfüçyüs'e sordular:

- Bir memleketi yönetmeye çağrılıydınız yapacağınız ilk iş ne olurdu?

Büyük filozof şöyle cevap verdi:

- Hiç şüphesiz dili gözden geçirmekle işe başladım.

Ve dinleyenlerin hayret dolu bakışları karşısında sözlerine devam etti.

- Dil kusurlu olursa, sözcükler düşüncüyü iyi anlatamaz. Düşünce iyi anlatılmazsa, yapılması gereken şeyler doğru yapılamaz. Ödevler gereği gibi yapılmazsa töre ve kültür bozulur. Töre ve kültür bozulursa, adalet yanlış yola sapar. Adalet yoldan çıkarsa şaşkınlık içine düşen halk ne yapacağını, işin nereye varacağını bilmez. İşte bunun içindir ki, hiçbir şey dil kadar önemli değildir.

Dilin toplumsal niteliği nedir? Ulusal birliğin oluşmasındaki rolü nedir?

Dil bilgisi ve Bölümleri

Dil, bilimsel yöntemle incelenir. **Dilin doğuşunu, gelişimini, seslerini, sözcük yapılarını, sözcüklerin anlamını, sözcük köklerini ve cümle kuruluşunu inceleyen ve bunları kurallara bağlayan bilim dalına dil bilgisi (gramer) denir.**

Dil bilgisi şu bölümlere ayrılır:

a. Ses bilgisi (Fonetik): **Dilin seslerini inceleyen bölümüne ses bilgisi denir.**

b. Biçim bilgisi (Morfoloji): **Sözcükleri biçim yönünden inceleyerek, kök ve eklerin yapısını belirleyen bilim dalına biçim bilgisi denir.**

c. Köken bilim (Etimoloji): **Dildeki sözcükleri köken (çıkış) bakımından inceleyen bilim dalına köken bilim denir.**

d. Anlam bilim (Semantik): Sözcükleri anlam yönüyle inceleyen bilim dalına anlam bilim denir.

e. Cümle bilgisi (Sentaks): Sözcüklerin birbiriyle olan ilişkilerini, cümledeki görevlerini ve durumunu inceleyen bilim dalına cümle bilgisi denir.

Dil bilgisi hangi dallara ayrılır? Bunları tanımlayınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

- * Dil - insan arasında nasıl bir ilişki vardır?
- * Dil dışında ne tür iletişim araçları kullanılır?
- * Dille yapılan iletişim ile diğer görsel iletişim araçlarıyla yapılan iletişim arasında ne gibi farklılıklar vardır?